

Actualia

contractspraktijk

LEERSTUKKEN

Wijzigingen in de regels voor consumentenkoop

Inleiding

Per 1 mei 2003 is de regeling van de consumentenkoop in Boek 7 BW gewijzigd. De wijzigingen hebben hoofdzakelijk betrekking op gevallen van non-conformiteit oftewel de levering van zaken waar iets mis mee is. De nieuwe regels hebben ook gevolgen voor ondernemers die zelf niet aan consumenten leveren, maar hoger in de distributieketen zitten. De betreffende wet van 6 maart 2003 is gepubliceerd in Staatsblad 110, het besluit tot inwerkingtreding in Staatsblad 151. De wet voert een aantal wijzigingen door in de regeling van de consumentenkoop ter uitvoering van richtlijn 1999/44/EG betreffende bepaalde aspecten van de verkoop van en de garanties voor consumptiegoederen. Deze richtlijn geeft minimumregels waaraan de wetgevingen in de lidstaten van de EU moeten voldoen. De nieuwe regels komen bovenop de reeds bestaande bijzondere regels voor (koop)overeenkomsten op afstand (art. 7:46a BW e.v.) en de regels voor elektronische rechtshandelingen, die thans bij de wetgever in de maak zijn. De nieuwe regels zien niet op producten aansprakelijkheid, dat beheerst blijft door met name de artikelen 6:185 e.v.

Volgens richtlijn 1999/44 had de wetswijziging uiterlijk per 1 januari 2002 haar beslag moeten krijgen. Met een forse vertraging is dat dan eindelijk gelukt. De ons inziens belangrijkste wijzigingen worden hierna aangestipt. Uiteraard gaat het bij deze consumentenbeschermende regels om dwingend recht. Deze regels hebben onmiddellijke werking, voorzover hierna niet anders is aangegeven.

Toepassingsgebied

In de eerste plaats is het toepassingsgebied van de regeling van de consumentenkoop iets aangepast. Zij ziet nu ook op roerende zaken die tevens registergoederen zijn en, belangrijker, op koop-aannemingsovereenkomsten ter zake van roerende zaken (art. 7:5). Voorts is nu geregeld dat de conformiteitseis ook ziet op verplichtingen van de verkoper om de zaken te installeren en op door de leverancier verstrekte montagevoorschriften ingeval de consumentkoper zelf gaat monteren of installeren (de zogenoemde Ikea-clausule van art. 7:18 lid 3).

Garantiebewijzen

In de tweede plaats is een nieuw artikel over garantiebewijzen opgenomen. Artikel 7:6a bepaalt dat garantiebewijzen op duidelijke en begrijpelijke wijze moeten vermelden (a) welke rechten of vorderingen aan de koper worden toegekend en (b) dat deze aan de koper toekomen onverminderd de rechten of vorderingen die de wet hem toekent. Voorts moet de garantie bepaalde gegevens bevatten: naam en adres van de producent of verkoper die de garantie verstrekt, de duur ervan en het gebied waarvoor de garantie geldt. Het begrip 'producent' omvat de importeur van de zaken in de EER en eenieder die zich als producent presenteert door naam, merk of een ander onderscheidingssteken op de zaken aan te brengen. Deze regel beoogt te voorkomen dat garantiebewijzen in feite (mede) worden gebruikt als exoneratie zonder dat de consument daar erg in heeft. Een eenjarige garantie voor materiaal- en fabricagefouten voor een wasmachine biedt bijvoorbeeld te weinig voorzover een koper volgens de wet (art. 7:17) een langere periode van probleemloos functioneren mag verwachten. Artikel 7:6a geldt alleen voor na 1 mei gesloten koopovereenkomsten (art. 196 lid 5 Overgangswet nieuw BW, zoals gewijzigd door de wet van 6 maart 2003).

Conformiteit en bewijs

Het conformiteitsvereiste van artikel 7:17 wordt niet wezenlijk gewijzigd. Uitgangspunt is nog steeds dat de zaak moet voldoen aan de gerechtvaardigde verwachtingen van de koper. De tekst van de bepaling is aangepast om haar beter te laten sporen met de tekst van de richtlijn. Zo vermeldt een nieuw lid 5 nu expliciet dat de koper zich niet op non-conformiteit kan beroepen indien de afwijking hem ten tijde van de koop bekend was of redelijkerwijs kon zijn. De regel dat het verwachtingspatroon van de consumentkoper mede bepaald wordt door reclame-uitingen van andere schakels in de distributieketen (bijvoorbeeld importeurs) is nu Europabreed overgenomen. Artikel 7:18 bepaalde dit reeds in iets andere bewoordingen dan de richtlijn.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van het voorheen bestaande recht biedt artikel 7:18 lid 2. Bij een consumentenkoop wordt de zaak vermoed non-conform te zijn geweest indien een gebrek zich binnen zes maanden na aflevering manifesteert. Dit belast eindleveranciers met het risico dat niet opgehelderd kan worden of de zaak reeds bij aflevering een zich nog te manifesteren gebrek in zich droeg, of dat het gebrek later is ontstaan bijvoorbeeld door onoordeelkundig gebruik. De dierenhandel heeft zich, zoals de afgelopen tijd uit perspublicaties bleek, nog in een vrij laat stadium van de parlementaire behandeling tegen dit aspect van het wetsvoorstel verzet. In de parlementaire stukken kan de geïnteresseerde lezer dan ook beschouwingen aantreffen over de aansprakelijkheid bij overleden halsbandparkieten of hamsters. De regering kon natuurlijk niet meer doen dan haar visie op het probleem uiteenzetten. De regeling van de bewijslast lag al in de richtlijn vast.

Artikel 7:18 lid 2 kent overigens wel een ontsnappingsclausule. Het bewijsvermoeden gedurende de eerste zes maanden geldt niet als de aard van de zaak (denk aan bederfelijke waar) of de aard van de afwijking (bijvoorbeeld een gebroken apparaat) zich daartegen verzet.

Volgens de parlementaire stukken zou de verkoper niet de bewijslast hebben dat het gebrek niet reeds bij de aflevering aanwezig was, maar kunnen volstaan met het zaaien van twijfel over het moment van ontstaan van het gebrek. De wet werkt immers gedurende de eerste zes maanden na aflevering met een bewijsvermoeden, niet met een omkering van de bewijslast. Wij constateren dat deze constructie op het eerste gezicht op gespannen voet staat met de tekst van de richtlijn, die de verkoper opdraagt het tegendeel te bewijzen.

Klachttermijn en verjaringstermijn

Volgens artikel 7:23 moet een koper binnen bekwame tijd na ontdekking van het gebrek bij de verkoper klagen. Doet hij dit niet, dan vervallen al zijn rechten. Volgens de hoofdregel van deze bepaling gaat aan deze klachtplicht in de regel een onderzoeksplicht vooraf. De klachttermijn (binnen bekwame tijd) gaat lopen na feitelijke ontdekking van het gebrek of, als dat eerder is, op het moment dat de koper het gebrek had behoren te ontdekken. Dit laatste nu impliceert dat de koper de zaken na ontvangst moet onderzoeken op gebreken. Deze onderzoeksplicht geldt niet meer voor consumenten. Volgens de aangepaste tekst van artikel 7:23 lid 1 moet de consumentkoper klagen binnen bekwame tijd na ontdekking. Ook de klachttermijn is nader bepaald: binnen twee maanden na ontdekking is nog op tijd. Volgens artikel 7:23 lid 2 geldt een verjaringstermijn van twee jaren na de klacht. Deze termijn is ongewijzigd gebleven.

Rechtsmiddelen: nakoming, ontbinding, prijsvermindering

De nieuwe regeling geeft enige nadere regels over de vorderingen tot nakoming, ontbinding of prijsvermindering indien een non-conforme zaak is afgeleverd. Ten aanzien van de schadevergoedingsactie is het bestaande regiem (art. 7:24 en 6:74) ongewijzigd gebleven.

Ten aanzien van de nakomingsacties in de vorm van aflevering van het ontbrekende, herstel of vervanging biedt artikel 7:21 een paar noviteiten. Artikel 7:21 lid 2 bepaalt nu dat de kosten van nadere nakoming niet aan de koper in rekening kunnen worden gebracht. Vervallen is de bevoegdheid van de verkoper om voor teruggave van de koopprijs (of vervanging) te kiezen indien een consumentkoper herstel of vervanging eist. In plaats daarvan geeft de wet nu in artikel 7:21 lid 5 aan dat herstel of vervanging niet geveerd kunnen worden als de kosten daarvan in geen verhouding staan tot de kosten van de uitoefening van een ander recht.

Artikel 7:22 regelt de ontbinding en de prijsvermindering. Die laatste bevoegdheid is met zoveel woorden in de wet opgenomen om het verwijt van een onvolledige omzetting van de richtlijn te voorkomen. Het BW kende de prijsvermindering natuurlijk al, en wel in de vorm van een gedeeltelijke ontbinding. Opzet van de nieuwe regeling is dat eerst de nakoming wordt geprobeerd. Ontbinding of prijsvermindering wordt pas mogelijk als (i) herstel of vervanging onmogelijk is, (ii) herstel of vervanging niet van de verkoper geveerd kan worden of (iii) de verkoper te lang wacht met herstel of vervanging (art. 7:22 lid 2 jo. art. 21 lid 3). In dit systeem is ingebouwd dat, in afwijking van artikel 6:265, voor de ontbin-

ding of prijsvermindering in deze gevallen *geen* verzuim of ingebrekestelling nodig is. Voor het overige zijn de ontbindingsbepalingen van Boek 6 wel van toepassing (art. 7:22 lid 3).

Exoneraties door distributeurs en importeurs

Artikel 7:25 lid 1 biedt de detaillist die op grond van het dwingend consumentenrecht schadevergoeding wegens non-conformiteit heeft betaald aan de koper een regresrecht jegens zijn voorschakel in de distributieketen. Die voorschakel heeft op zijn beurt weer regres op zijn voorschakel enz. Anders dan ten opzichte van consumenten het geval is, kan de voorschakel zijn aansprakelijkheid jegens de lagere schakel in de distributieketen in beginsel uitsluiten. Artikel 7:25 lid 2 bepaalde tot 1 mei 2003 dat die exoneratie op redelijkheid getoetst moest worden. Die norm is nu aangescherpt. Volgens het nieuwe tweede lid van artikel 7:25 kan het regresrecht jegens de voorschakel niet meer worden weggecontracteerd. Op deze manier worden dus ook distributeurs, groothandelaren, importeurs en uiteindelijk de producenten zelf indirect geconfronteerd met de aanscherpingen van het aansprakelijkheidsregiem jegens consumentkopers. Nederlandse importeurs dienen in het bijzonder waakzaam te zijn. De dwingendrechtelijke regresmogelijkheid geldt krachtens Nederlands recht. Op het contract tussen de importeur en de buitenlandse leverancier is mogelijk een ander rechtstelsel van toepassing, dat een minder vergaande bescherming aan tussenschakels biedt. Het nieuwe artikel 7:25 lid 2 heeft uitgestelde werking. Het wordt pas van kracht op 1 mei 2004 en ziet dan alleen op zaken die vanaf dat moment geleverd zijn (art. 196 lid 6 Overgangswet nieuw BW, zoals gewijzigd door de wet van 6 maart 2003). Er is dus tijd de bestaande contracten na te lopen en te bezien of aanpassing nodig is.

Prof. mr. M.H. Wissink en mr. T.H.M. van Wechem